

Zadeva C-420/20

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

9. september 2020

Predložitveno sodišče:

Sofiyski rayonen sad (Bolgarija)

Datum predložitvene odločbe:

7. avgust 2020

Obtoženec v kazenskem postopku:

HN

Predmet postopka v glavni stvari

Kazenski postopek zoper državljana tretje države, ki pa ne more biti osebno navzoč na svojem sojenju, ker so ga bolgarski organi odstranili v njegovo državo izvora in mu izrekli „prepoved vstopa in prebivanja za Republiko Bolgarijo“.

Predmet in pravna podlaga predloga

Razlaga prava Unije, člen 267, drugi odstavek, PDEU

Vprašanja za predhodno odločanje

1. Ali je z nacionalno zakonodajo, v skladu s katero se lahko formalno obdolženim tujcem izreče upravna prepoved vstopa in prebivanja za državo, v kateri poteka kazenski postopek, dopustno omejiti pravico obdolženih oseb, da so osebno navzoče na svojem sojenju, ki jo določa člen 8(1) Direktive (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku (UL 2016, L 65, str. 1)?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen: ali bi bili pogoji člena 8(2)(a) in/ali (b) Direktive (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku (UL 2016, L 65, str. 1) za izvedbo sojenja brez navzočnosti obdolžene tuje osebe izpolnjeni, če je bila ta pravilno obveščena o kazenski zadevi in posledicah izostanka in jo zastopa pooblaščen odvetnik, ki ga je imenovala obdolžena oseba ali država, njeni osebni navzočnosti pa nasprotuje upravna prepoved vstopa in prebivanja za državo, v kateri poteka kazenski postopek?

3. Ali je pravico obdolžene osebe, da je navzoča na svojem sojenju, iz člena 8(1) Direktive (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku (UL 2016, L 65, str. 1) z nacionalno zakonodajo dopustno preoblikovati v postopkovno obveznost te osebe? Konkretno: ali države članice tako zagotavljajo višjo raven varstva v smislu uvodne izjave 48 ali pa tako ravnanje ni združljivo z uvodno izjavo 35 Direktive, v kateri je navedeno, da pravica obdolžene osebe, da je navzoča na sojenju, ni absolutna in se ji ta lahko odpove?

4. Ali je vnaprejšnja odpoved obdolžene osebe pravici biti osebno navzoča na svojem sojenju, določeni v členu 8(1) Direktive (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku (UL 2016, L 65, str. 1), ki je bila jasno izrečena med preiskavo, dopustna, če je bila obdolžena oseba obveščena o posledicah izostanka?

Navedene določbe prava Unije in sodna praksa

Direktiva (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku (UL 2016, L 65, str. 1): uvodni izjavi 35 in 48, člen 8(1) in (2)

Navedene nacionalne določbe

Nakazatelen kodeks (kazenski zakonik, Bolgarija, v nadaljevanju: NK)

Člen 93, točka 7:

„Hudo kaznivo dejanje“ je kaznivo dejanje, za katero zakon določa kazen zapora nad pet let, kazen dosmrtnega zapora ali kazen dosmrtnega zapora brez možnosti spremembe kazni [v časovno omejeno kazen zapora].“

Člen 308(1) in (2):

„1. Kdor z namenom uporabe napravi neverodostojno uradno listino ali ponaredi uradno listino, se zaradi ponarejanja listin kaznuje z zaporom do treh let.

2. Če so predmet kaznivega dejanja iz odstavka 1 [...] bolgarski ali tuji osebni dokumenti [...], kazen zapora znaša do osem let.“

Člen 316:

„Kazen, ki je določena v predhodnih členih tega poglavja, velja tudi za osebo, ki namerno uporabi neverodostojno ali ponarejeno listino, [...] če zoper njo ni mogoče uveljavljati kazenske odgovornosti za dejansko izdelavo te listine.“

Nakazatelno-protsesualen kodeks (zakon o kazenskem postopku, Bolgarija, v nadaljevanju: NPK)

Člen 247b(1):

„Obtožencu se na podlagi odredbe sodnika poročevalca vroči prepis obtožnice. Z vročitvijo obtožnice se obtoženca obvesti o razpisu predobravnavnega naroka in o vprašanjih iz člena 248(1), o pravici, da pristopi z zagovornikom, in o možnosti, da se mu v primerih iz člena 94(1) določi zagovornik, ter o tem, da se v kazenski zadevi, če so izpolnjeni pogoji na podlagi člena 269, lahko sodi in odloči brez njegove navzočnosti.“

Člen 248(1):

„Na predobravnavnem naroku se razpravlja o teh vprašanjih:

1. ali je sodišče pristojno za zadevo;
2. ali so podani razlogi za ustavitev ali prekinitve kazenskega postopka;
3. ali je bila med preiskavo storjena bistvena kršitev postopkovnih pravil, ki jo je treba odpraviti in zaradi katere so bile omejene postopkovne pravice obdolženca, oškodovanca oziroma njegovih dedičev;

[...]“.

Člen 269(1) in (3):

„1. V kazenskih postopkih, v katerih se obtožencu očita hudo kaznivo dejanje, je njegova navzočnost na sojenju obvezna.

[...]

3. Če to ni v nasprotju z ugotavljanjem objektivne resnice, se lahko v postopku sodi brez navzočnosti obtoženca, če:

[...]

4. je odsoten z ozemlja Republike Bolgarije in:
- (a) njegovo stalno prebivališče ni znano;
 - (b) ne more biti vabljen iz drugih razlogov;
 - (c) je bil povabljen v skladu s pravili in ni navedel tehtnih razlogov za svoj izostanek.“

Zakon za chuzhdentsite v Republika Balgaria (zakon o tujcih v Republiki Bolgariji, v nadaljevanju: ZChRB)

Člen 10:

„1. Izdaja vizuma tujcu ali vstop tujca se zavrne, če:

[...]

7. je ta poskušal vstopiti na ozemlje Republike Bolgarije ali potovati v tranzitu skozi Republiko Bolgarijo z neverodostojnimi ali ponarejenimi listinami oziroma neverodostojnim ali ponarejenim vizumom ali dovoljenjem za prebivanje;

[...]

Točka 22 obstajajo informacije, da je namen njegovega vstopa uporabiti državo kot tranzitno državo za migracijo v tretjo državo.

[...]

2. Če za to obstajajo humanitarni razlogi ali je to potrebno zaradi interesa države ali izpolnitve mednarodnih obveznosti, se lahko tujcu v primerih iz odstavka 1 izda vizum ali dovoli vstop na ozemlje Republike Bolgarije.“

Člen 41:

„Vrnitev se odredi, če:

[...]

5. se ugotovi, da je tujec čez državno mejo vstopil zakonito, vendar poskuša izstopiti na mejnem prehodu, ki ni dovoljen za izstop, ali z neverodostojnim ali ponarejenim potnim listom ali dokumentom, ki nadomešča potni list.“

Člen 42h:

„1. Prepoved vstopa in prebivanja za ozemlje držav članic Evropske unije se odredi, če:

1. so izpolnjeni pogoji iz člena 10(1);

[...]

4. Če so izpolnjeni pogoji iz člena 10(1), se lahko prepoved vstopa odredi hkrati s prisilnim ukrepom na podlagi člena 40(1), točka 2, ali na podlagi člena 41.“

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

- 1 HN je albanski državljani. Bolgarsko ne zna, tako da komunikacija z njim v albanskem jeziku poteka s pomočjo tolmača, ki so ga imenovali pravosodni organi.
- 2 HN je bil 11. marca 2020 na podlagi odredbe policije zaradi ugotovitev v zvezi s ponarejanjem listin, storjenim istega dne, in sicer poskusa zapustiti bolgarsko ozemlje na mejnem prehodu letališča v Sofiji z neverodostojnimi uradnimi tujimi osebnimi dokumenti, pridržan za največ 24 ur.
- 3 Še istega dne, to je 11. marca 2020, je bila uvedena preiskava zaradi ugotovljenega kaznivega dejanja.
- 4 Vodja Granichno politseysko upravlenie Sofia (mejna policija v Sofiji, v nadaljevanju: GPU Sofija) je 12. marca 2020 z odredbo na podlagi člena 41, točka 5, in člena 44(1) ZChRB HN izrekel prisilni ukrep „vrnitev v državo izvora, državo tranzita ali tretjo državo“. Vodja GPU Sofija je 12. marca 2020 z drugo odredbo na podlagi člena 42h(3) in (4) v povezavi s členom 10(1), točki 7 in 22, in členom 44(1) ZChRB HN izrekel tudi prisilni ukrep „prepoved vstopa in prebivanja za Republiko Bolgarijo“ za pet let, od 12. marca 2020 do 11. marca 2025. Iz postopka v glavni stvari ne izhaja, da bi se ti odredbi izpodbijali v upravnem ali sodnem postopku.
- 5 HN je bil 23. aprila 2020 z odredbo preiskovalnega organa v okviru uvedene preiskave formalno obdolžen storitve kaznivega dejanja na podlagi člena 316 v povezavi s členom 308(1) in (2) NK. Konkretno naj bi 11. marca 2020 namerno uporabil neverodostojne uradne tuje osebne dokumente, in sicer neverodostojen grški potni list in neverodostojno grško osebno izkaznico, pri čemer naj se zoper njega ne bi moglo uveljavljati kazenske odgovornosti za dejansko izdelavo dokumentov.
- 6 HN in njegov zagovornik, ki je bil imenovan po uradni dolžnosti, sta bila z odredbo o njegovi formalni obtožbi seznanjena 27. aprila 2020, pri čemer je bil HN v navzočnosti tolmača obveščen o svojih pravicah na podlagi NPK, vključno z določbo člena 269 NPK o izvedbi sojenja brez navzočnosti in njenih posledicah. Na zaslišanju, ki je bilo opravljeno istega dne, je HN izjavil, da razume pravice, o katerih je bil poučen, da ne želi biti navzoč na sojenju, ker mu to „povzroča nepotrebne stroške“, in da svojemu zagovorniku, ki je bil imenovan po uradni dolžnosti, „pri sojenju brez navzočnosti“ povsem zaupa.

- 7 27. maja 2020 je bila pri Sofijski rayoneni sodni palati (sodišče prve stopnje v Sofiji, Bolgarija), to je predložitveno sodišče, vložena obtožnica zoper HN zaradi kaznivega dejanja na podlagi člena 316 v povezavi s členom 308(1) in (2) NK, na podlagi katere se je začel sodni kazenski postopek, v katerem je bil predložen ta predlog za sprejetje predhodne odločbe.
- 8 Sofijski rayoneni sodni palati (sodišče prve stopnje v Sofiji) je z odredbo z dne 24. junija 2020 za 23. julij 2020 razpisalo predobravnavni narok v kazenski zadevi. Sodnik poročevalec je glede na zahteve člena 274b(3) NPK odredil, naj se HN preko Direktsia Migratsia (direktorat „migracije“) pri Ministerstvo na vatreshnite raboti (ministrstvo za notranje zadeve, Bolgarija, v nadaljevanju: MVR) vročita prevoda prepisov odredbe in obtožnice v albanščino. V teh dokumentih je bilo navedeno tudi, da je navzočnost obtožene osebe na sojenju v skladu s členom 269(1) NPK obvezna in da je mogoče sojenje brez njene navzočnosti izvesti samo pod pogoji iz člena 269(3) NPK.
- 9 Zaposleni na direktoratu „migracije“ pri MVR so 16. julija 2020 z dopisom seznanili sodišče, da je bil HN 16. junija 2020 odpuščen iz ustanove za začasno namestitve tujcev ter zaradi izvršitve prisilnih ukrepov „vrnitev v državo izvora, državo tranzita ali tretjo državo“ in petletne „prepovedi vstopa in prebivanja za Republiko Bolgarijo“, ki sta mu bila izrečena, prepeljan na državno mejo Republike Bolgarije. Zaradi tega naj obtoženec ne bi mogel biti pravilno obveščen o sodnem postopku, ki se je začel zoper njega.

Bistvene trditve strank postopka v glavni stvari

- 10 Obtoženec HN ni podal stališča, saj je bil prisilno prepeljan z ozemlja države in njegov kraj prebivanja pravosodnim organom ni znan.
- 11 Zagovornica obtoženca, imenovana po uradni dolžnosti, v zvezi s tem ni podala izrecnega stališča in je pustila, da je rok, ki ji je bil priznan za vložitev dodatnih vprašanj, ki bi jih bilo treba morebiti vključiti v predlog za sprejetje predhodne odločbe, neizkoriščen potekel.
- 12 Na naroku 23. julija 2020 je navedla, da HN ni bil obveščen o začetku sodnega postopka, zato je treba postopek v skladu s splošnim pravilom izvesti brez njegove navzočnosti.
- 13 Državni tožilec v zvezi s tem ni podal izrecnega stališča in je pustil, da je rok, ki mu je bil priznan za vložitev dodatnih vprašanj, ki bi jih bilo treba morebiti vključiti v predlog za sprejetje predhodne odločbe, neizkoriščen potekel.
- 14 Na naroku 23. julija 2020 je državni tožilec navedel, da so v obravnavanem primeru izpolnjeni pogoji za izvedbo sojenja brez navzočnosti, ker je obtoženec zunaj ozemlja države in njegovo stalno prebivališče ni znano.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga

- 15 Predmet presoje v obravnavanem postopku je domnevna udeležba HN pri kaznivem dejanju, za katero naj bi se zoper njega uveljavljala kazenska odgovornost, pri čemer mora sodišče v tej zadevi dokončno odločiti o njegovi krivdi ali nedolžnosti.
- 16 Najprej pa je treba odgovoriti na načelno vprašanje, ali je s prisilnim ukrepom izvršilnih organov, s katerim je bila obtožencu izrečena dolgotrajna prepoved vstopa na ozemlje Republike Bolgarije oziroma prebivanja na njem, dopustno omejiti osebno navzočnost te osebe na svojem sojenju.
- 17 Glede na navedeno mora Sodišče Evropske unije odločiti, ali je z nacionalno zakonodajo, v skladu s katero se lahko formalno obdolženim tujcem izreče upravna prepoved vstopa in prebivanja za državo, v kateri poteka kazenski postopek, dopustno omejiti pravico obdolženih oseb, da so navzoče na svojem sojenju, ki jo določa člen 8(1) Direktive (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku (UL 2016, L 65, str. 1).
- 18 Prisilna odstranitev obtoženca iz države ter prepoved vstopa in prebivanja, ki mu je bila izrečena, mu preprečujeta, da bi bil osebno navzoč na sojenju, zlasti na opravljenem predobravnavnem naroku, po koncu katerega ne more več uveljavljati morebitnih kršitev svojih pravic do obrambe, storjenih med preiskavo. V postopku v glavni stvari je sodišče opravilo predobravnavni narok, kljub temu da obtoženec ni bil navzoč, da bi se s tem začela faza sodne presoje, saj je v skladu z bolgarskim pravom šele v tej fazi pravno možno predložiti zadevo Sodišču Evropske unije. Vendar postopkovna pravila ne preprečujejo ponovne izvedbe predobravnavnega naroka, če je oseba osebno navzoča.
- 19 V skladu s členom 10(1), točka 7, ZChRB se tujcu zavrne vstop, če je ta poskušal vstopiti na ozemlje Republike Bolgarije ali potovati v tranzitu skozi Republiko Bolgarijo z neverodostojnimi ali ponarejenimi listinami. Določba člena 10(2) ZChRB določa izjemo iz humanitarnih razlogov ali če je to potrebno zaradi interesa države ali izpolnitve mednarodnih obveznosti.
- 20 Iz preizkusa navedenih določb je razvidno, da je osebna navzočnost obdolženega tujca na svojem sojenju, takoj ko ta poskuša vstopiti na ozemlje Republike Bolgarije ali potovati v tranzitu skozi Republiko Bolgarijo z neverodostojnimi ali ponarejenimi listinami, odvisna od izrecnega predhodnega dovoljenja za vstop izvršilnih organov, ki ni predmet sodnega nadzora, s čimer se dejansko postavljajo številne administrativne ovire, ki vplivajo na pravico do poštenega sojenja.
- 21 Če bo Sodišče Evropske unije na prvo vprašanje odgovorilo pritrdilno, mora pojasniti, ali bi bili pogoji člena 8(2)(a) in/ali (b) Direktive (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem

postopku (UL 2016, L 65, str. 1) za izvedbo sojenja brez navzočnosti obdolžene tuje osebe izpolnjeni, če je bila ta pravilno obveščena o sojenju in posledicah izostanka in jo zastopa pooblaščen odvetnik, ki ga je imenovala obdolžena oseba ali država, njeni osebni navzočnosti pa nasprotuje upravna prepoved vstopa in prebivanja za državo, v kateri poteka kazenski postopek.

- 22 Odgovor na drugo vprašanje je pomemben za nadaljnje vodenje postopka s strani sodišča, in sicer za njegovo odločitev, ali naj v skladu z veljavnimi mednarodnimi postopki sprejme ukrepe za ugotovitev kraja prebivanja obtoženca v tujini, ga obvesti o postopku in postopek konča brez njegove navzočnosti, vendar v navzočnosti zagovornika, ki je bil imenovan po uradni dolžnosti, ali pa naj kazenski postopek za obdobje trajanja upravne prepovedi prekine in obtožencu s tem zagotovi neomejeno uresničevanje pravice do osebne navzočnosti na sojenju.
- 23 V skladu z določbo člena 269(1) NPK je v kazenskih postopkih zaradi hudih kaznivih dejanj navzočnost obtoženca na sojenju obvezna, pri čemer je v skladu z odstavkom 3 izvedba brez navzočnosti dopustna samo, če to ni v nasprotju z ugotavljanjem objektivne resnice. Zaradi te določbe mora Sodišče Evropske unije odgovoriti tudi na vprašanje, ali je pravico obdolžene osebe, da je navzoča na svojem sojenju, iz člena 8(1) Direktive (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku (UL 2016, L 65, str. 1) dopustno preoblikovati v postopkovno obveznost, in, konkretno, ali države članice tako zagotavljajo višjo raven varstva v smislu uvodne izjave 48 ali pa tako ravnanje ni združljivo z uvodno izjavo 35 Direktive, v kateri je navedeno, da pravica obdolžene osebe, da je navzoča na sojenju, ni absolutna in se ji ta lahko odpove.
- 24 Odgovor na tretje vprašanje je pogoj za zakonito izvedbo sojenja brez navzočnosti obtoženca, če to ni v nasprotju z ugotavljanjem objektivne resnice, če je bil pravilno obveščen o postopku in se kljub temu, ne glede na upravno prepoved vstopa in prebivanja za Republiko Bolgarijo, jasno odpove pravici biti navzoč na svojem sojenju.
- 25 Če bo Sodišče Evropske unije na tretje vprašanje odgovorilo, da pravice obdolžene osebe iz člena 8(1) Direktive 2016/343 ni dopustno preoblikovati v postopkovno obveznost, bo moralo pojasniti, ali je vnaprejšnja odpoved tej pravici, ki je bila jasno izrečena med preiskavo, dopustna, če je bila obdolžena oseba obveščena o posledicah izostanka.
- 26 Iz zapisnika o zaslišanju HN v preiskavi je razvidno, da je bil v navzočnosti tolmača in svojega zagovornika, ki je bil imenovan po uradni dolžnosti, obveščen o svojih pravicah na podlagi NPK, vključno z določbo člena 269 NPK o izvedbi sojenja brez navzočnosti in njenih posledicah. HN je izrecno izjavil, da razume pravice, o katerih je bil poučen, da ne želi biti navzoč na sojenju, ker mu to „povzroča nepotrebne stroške“, in da svojemu zagovorniku, ki je bil imenovan po uradni dolžnosti, „pri sojenju brez navzočnosti“ povsem zaupa. Vendar se je HN

tej pravici odpovedal pred vložitvijo obtožnice pri sodišču in s tem pred nastankom pravice biti navzoč na sojenju, zaradi česar obstajajo utemeljeni dvomi glede tega, ali so pravne posledice, ki so bile cilj te odpovedi, tudi nastale.

DELOVNI DOKUMENT